

Fattigdom og andre fordelingskriterier

M. Azhar Hussain
Lektor, azharh@ruc.dk
Roskilde Universitet
Institut for Samfund og Globalisering

Seminar: Øget Ulighed – hvorfor?
Fredag 26/9-2014, kl. 9-15.
Netværk for økonomisk politisk debat (NETØK).

Emner

- Velfærdsmål
- Fattigdomsgrænsen
- Målemetoder
 - Traditionelle
 - Andre mål
- Fattigdom og ulighed
- Ikke-monetære mål
 - Afsavn
 - Multidimensionale mål

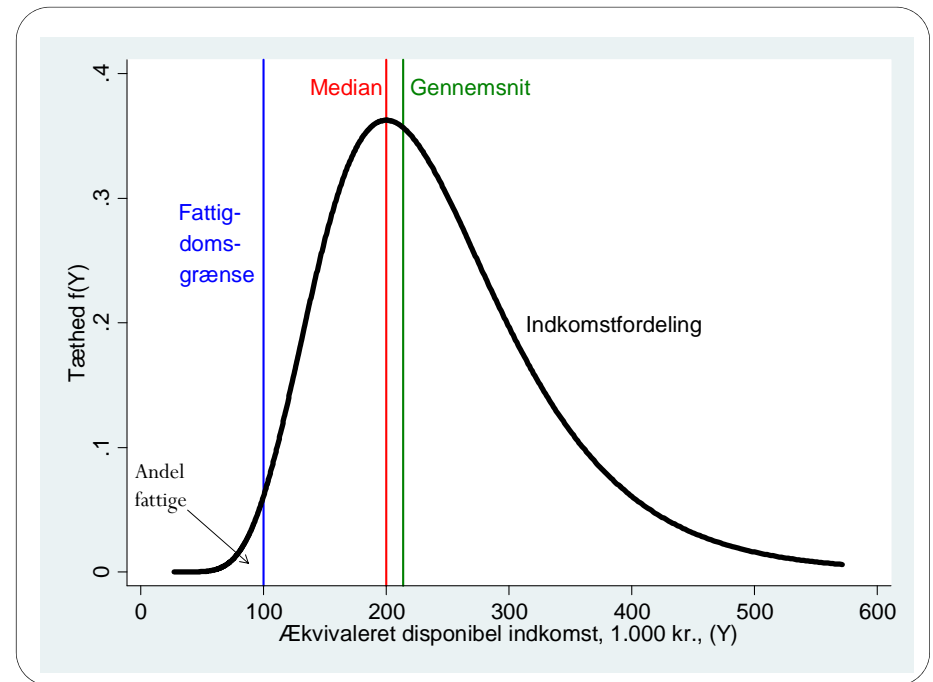
Velfærdsmålet

- Hvordan skal vi måle velfærd?
- Til brug for fordelingsanalyser anvendes
 - Disponibel indkomst
 - Alle indtægter minus direkte skatter for familien
 - Både markedsindkomst og transfereringer
 - Ækvivalensvægtning

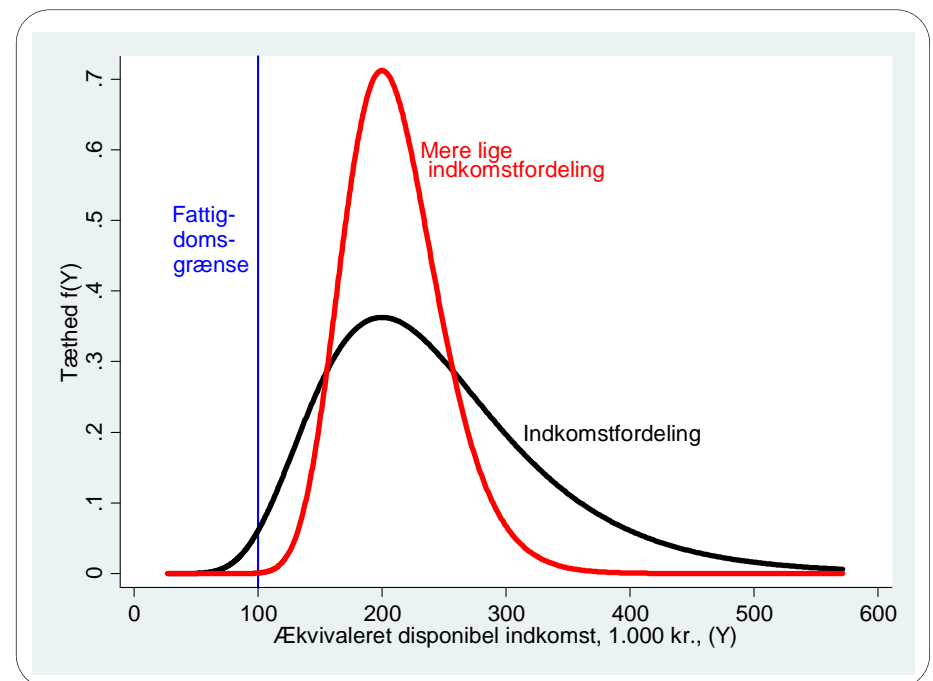
- Men hvad med
 - Offentligt forbrug
 - (subsidiert af) børnepasning
 - Uddannelse
 - Sundhedsydelse
 - Uklar effekt på fordeling...
 - Indirekte skatter
 - Moms, afgifter
 - Uformelle indkomster (ikke så stort problem i DK!)
 - Sort arbejde
 - Forældres støtte af studerende børn

Fattigdomsgrænsen

- Selv når vi har relevant indkomst på plads
- Hvor skal vi sætte grænsen for fattigdom?
 - Nærmere i udviklingslande: prisen på kalorier og minimalt non-food forbrug
 - Absolut grænse
- Traditionelt primært arbitrære grænser
 - En pct. andel af et centralt mål for indkomstfordelingen
 - Oftest medianen (50 pct.s-fraktilen), 50 % under og 50 % over
 - I Danmark bruges 50 % af median
 - I EU 60 % af median ... ret afgørende for dansk niveau
 - Relativ fattigdomsgrænse



- Relativ grænse => hvis alle bliver X % rigere, så er fattigdommen uændret
 - Rimeligt?
 - ...demokratisk vedtaget ydelser følger lønudvikling
- Alternativt: en absolut grænse
 - Alene regulering med priser => forstørres gap pga realvækst
- Men selv med relativ grænse – umuligt at afskaffe fattigdom?
 - Nej...mindre ulighed => mindre fattigdom



- Budgetmetoden
 - Er i princippet lidt den metode man benytter i udv. lande
 - Men i stedet for et target-kalorieniveau har man et forbrugstarget
 - Man sammensætter forbrugskurv for normalt eller discountforbrug (standardforbrug!)
 - Omkostninger opdateres hvert år med priser og faste mængder
 - Fordel: ikke en længere en arbitrær fattigdomsgrænse
 - Ulempe: substitution i forbruget tillades ikke. Problem når relative priser ændres → omkostningerne for standardforbrug overvurderes over tid. Kan delvist løses ved at opdatere selve forbrugskurven (ind i mellem)

- Hvem medtager vi ikke?
 - Ofte ekskluderes studerende
 - Livsindkomsten er høj...
 - ...men noget forbrug kan ikke ses over livsforløb: fx spædbørns korrekte ernæringsmæssige behov er vigtige
 - Ofte ekskluderes ikke-hjemmeboende børn under 18 år
 - Nogle er på institution andre hos plejefamilie
 - De udgør omkring 50.000 personer

Andre fattigdomsmål

- Problemer med ”andel fattige”
 - Givet niveau for fattigdom: ufølsomt over for fattigere fattige
 - Givet niveau for fattigdom: ufølsomt over for uligere fattige
- Forster, Greer og Thorbecke (1984)
- $P_\gamma = \frac{1}{n} \sum_{Y_i < Z} \left(\frac{Z - Y_i}{Z} \right)^\gamma$
 - Z : fattigdomsgrænsen
 - γ : etisk parameter, angiver graden af aversion over for fattigdom
 - $\gamma = 0 \rightarrow$ andel fattige
 - $\gamma = 1 \rightarrow$ fattigdomsgabet (kombineret med andel fattige)
 - $\gamma = 2 \rightarrow$ ulighed blandt de fattige også medtaget (i form af CV)

- FGT-målene fejrer 30 årsjubilmæum, men sjælden anvendelse
 - Måske fordi de ikke er intuitive...
 - ...men de kan faktisk omskrives til mere intuitive udtryk, om end fortolkningen stadig noget kompliceret i ft head count
- $P_0 \rightarrow$ andel fattige
- $P_1 = P_0 \cdot G$, $G = \frac{1}{k} \sum_{j=1}^k \frac{Z - Y_j}{Z}$ (k : antal fattige)
 - $G \rightarrow$ indkomstgap blandt fattige
- $P_2 = P_0 \cdot G^2 + (1 - G^2) \cdot U^2$
 - $U = \sigma / \mu \rightarrow$ ulighed blandt fattige (variationskoefficienten)

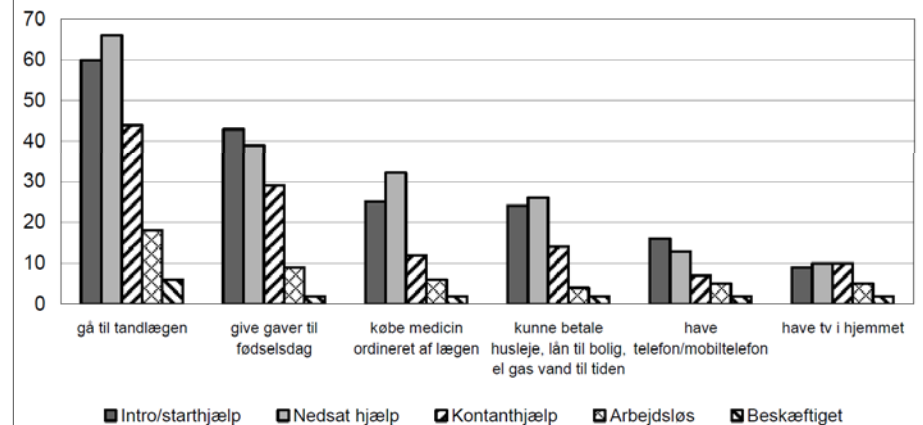
- Men nogle målinger findes der da
 - EU: opgør faktisk G , men ikke P_1
 - OECD har P_1 , men den har ikke større bevågenhed
- Problemer med at måle indk.bund
 - Meget små indkomster som ingen kan leve af
 - 0 indkomst
 - Negative indkomster
 - bl.a. selvstændige etc.
 - Dårlige argumenter: udvikl surveys koncentrerende om bund!

Afsavn

- Done?
 - Ikke helt ... alt er (tilsyneladende) ikke økonomi
- Fattigdom er ifølge Townsend (1979) - min oversættelse:
- ”Enkeltpersoner, familier og grupper i befolkningen kan siges at leve i fattigdom, når de mangler ressourcer til at opnå den type af kost, deltage i de typer af aktiviteter, og have sådanne levevilkår og faciliteter, som er **sædvane**, eller i det mindste vidt **anerkendte**, i de samfund, som de tilhører. Deres ressourcer er så langt under **gennemsnittet** for personer eller familier, at de er i realiteten udelukkes fra **almindelige** mønstre, skikke og aktiviteter”.

- Men forskellige modifikationer ligner Townsends definition, hvad EU og andre også anser for fattigdom
 - Ikke-monetær fattigdom
 - Og dog: det er vel dårlig økonomi, der primært forhindrer deltagelsen...
 - Relativt fattigdomsforståelse
 - Multidimensional fattigdom
- Operationalisering
 - Opgør afsavn
 - Hvilke goder, dvs forbrug af varer/tjenester/aktiviteter, må undværes/undlades af økonomiske årsager?

Figur 1.2: Andel med afsavn for forskellige forsørgelsesgrupper for udvalgte aktiviteter og handlinger, som stort set alle opfatter som **nødvendigheder**. Pct.



Kilde: Hansen og Hussain (2009)

- Med indkomst eller andre unidimensionale velfærdsopgørelser er som vist udviklet brugbare metoder med gode egenskaber
- Bliver svært med flere dimensioner foruden man altså accepterer præsentation af mange indikatorer, hvilket dog stadig betyder, at det er svært/umuligt at ranke grupper
- Der er gjort nogle forsøg, herunder Alkire og Foster (2010)
 - Meget udbredt velfærdsmål – rigtig mange lande
 - Nu også inkl. i UNDPs Human Development Report i form af the MPI – Multidimensional Poverty Index
 - Indekset har en del gode egenskaber (Foster går igen!)

- Altoverskyggende hovedproblem ved multidimensionale mål
 - Vægtning af dimensioner er nødvendige for kunne fremstille et enkelt summarisk mål
- FOD (first order dominance) metoden undgår vægtning, Arndt et al. (2012) og Hussain et al. (2014):
 - Ingen vægtning af dimensioner
 - Princippet er illustreret next...

- Metoden kan illustreres med følgende simple eksempel
 - Antag, at vi har to fordelinger af afsavn, henholdsvis for gruppe A og gruppe B
 - De to fordelinger kunne repræsentere to lande, det kunne også være det samme land i to forskellige år, eller det kunne eksempelvis være to befolkningsgrupper på samme tid i samme land i samme år
 - Velfærden i gruppe A vil være højere (altså dominere) velfærden i gruppe B, hvis fordelingen i gruppe B kan genskabes fra gruppe As fordeling ved hypotetisk at flytte en andel af befolkningen ("sandsynlighedsmasse") fra bedre til dårligere udfald (med udgangspunkt i gruppe As fordeling)

- FOD anvendt en del gange...
 - Danske helbredsdata (Hussain, Jørgensen og Østerdal 2014)
 - Velfærdsindikatorer i EU-lande (Hussain 2014)
 - Børnefattigdom i udviklingslande (Arndt et al. 2012)
- ...men stadig ikke udbredt
 - Måske fordi det er en teknisk knapt så transparent metode
 - Linær programmering anvendt til at se om der er FOD
 - Måske en detaljeret håndbook på området ville hjælpe...

Afslutning

- Der findes bestemte alternative brugbare fordelingsmål derude
- Men det er så som så med anvendelsen
- Der er en tendens i retning af at fordelingsanalyser bevæger sig ind på det multidimensionale område
- 2+ dimensioner er ret meget sværere at håndtere end den enkelte (økonomiske) dimension
 - Men der er håb forude (FOD!)...